

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2025. № 3.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.3.8>

УДК 330

Ю. Ф. Гудзь,

д. е. н., професор кафедри економіки, фінансів та обліку,

ПВНЗ «Європейський університет»

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9122-4648>

І. М. Крейдич,

д. е. н., професор кафедри економіки, фінансів та обліку,

ПВНЗ «Європейський університет»

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4594-2160>

Н. С. Прокопенко,

д. е. н., професор кафедри економіки, фінансів та обліку,

ПВНЗ «Європейський університет»

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6753-8831>

Н. В. Овсієнко,

к. е. н., доцент, завідувач каф. кафедри менеджменту та маркетингу,

ПВНЗ «Європейський університет»

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7694-7522>

**ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ
РОЗВИТКОМ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ У КОНТЕКСТІ
РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ**

Iu. Gudz,
Doctor of Economic Sciences,
Professor of the Department of Economics, Finance and Accounting,
Private Higher Institution «European University»

I. Kreidych,
Doctor of Economic Sciences,
Professor of the Department of Economics Finance and Accounting,
Private Higher Education Institution «European University»

N. Prokopenko,
Doctor of Economic Sciences,
Professor of the Department of Economics Finance and Accounting,
Private Higher Education Institution «European University»

N. Ovsiienko,
PhD in Economics,
Head of the Department of Management and Marketing,
Private Higher Education Institution «European University»

EVALUATION OF THE EFFECTIVENESS OF MANAGEMENT OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF CONSTRUCTION ENTERPRISES IN THE CONTEXT OF RESOURCE POTENTIAL

Обґрунтовано пропозицію стосовно застосування методичного підходу щодо комплексної оцінки ефективності управління інноваційним розвитком будівельного підприємства у контексті його ресурсного потенціалу, а саме: формування параметрів оцінки ефективності управління інноваційним розвитком будівельного підприємства; визначення показників-критеріїв, що характеризують базовий та поточний рівень ефективності управління інноваційним розвитком будівельного підприємства враховуючи його потенціал; здійснення комплексної діагностики рівня ефективності управління інноваційним розвитком будівельного підприємства; визначення

стратегічних напрямів підвищення ефективності управління інноваційним розвитком будівельного підприємства. Запропонована система показників, що визначає динамічне нарощення потенціалу будівельного підприємства виступає інструментарієм для його якісного управління. Зазначена система показників містить шість складових, які відтворюють стратегічно важливі аспекти діяльності будівельного підприємства: організаційний, фінансовий, виробничий, комерційний, інноваційний та трудовий.

It is generalized that the efficiency of innovative development management of a construction enterprise can be assessed through the ratio between the current and baseline levels of the values of the main indicators, and the strategic result - based on the predicted values of the indicators by using trend analysis, regression models, etc.

It is stipulated that determining the quantitative values of the main evaluation criteria and bringing them into a single dimension involves the use of a set of mathematical measures (comparison with the baseline or normative value and their standardization). It is proven that this will allow calculating the integral value of the efficiency indicator of enterprise development management of the corresponding level (baseline, current and strategic). The qualitative side of effective enterprise development management is characterized by the dynamics of changes in the selected indicators relative to the baseline indicator and the economic efficiency of innovative development management of a construction enterprise in the strategic period.

It is motivated that the level of efficiency of enterprise development management is determined on the basis of changes in each indicator-indicator of resource potential: the increase in the level of efficiency of innovative development management of a construction enterprise is determined by changes in the growth of indicators-indicators, in particular: the value of the indicator should be higher relative to the previous period (baseline level) for equally directed indicators, and vice versa lower - for inversely directed indicators. This approach characterizes

the effectiveness of management measures in various areas of enterprise potential formation, which ensures a continuous process of increasing the economic efficiency of the business entity.

The proposal is substantiated regarding the application of a methodological approach to a comprehensive assessment of the efficiency of innovative development management of a construction enterprise in the context of its resource potential, namely: the formation of parameters for assessing the efficiency of innovative development management of a construction enterprise; the definition of indicators-criteria that characterize the baseline and current level of efficiency of innovative development management of a construction enterprise, taking into account its potential; the implementation of a comprehensive diagnosis of the level of efficiency of innovative development management of a construction enterprise; determining strategic directions for increasing the efficiency of management of innovative development of a construction enterprise.

Ключові слова: управління інноваційним розвитком, будівельні підприємства, ресурсний потенціал.

Keywords: management of innovative development, construction enterprises, resource potential.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Сучасні умови бачення моделі організації процесу управління діяльністю будівельних підприємств висувають на перший план проблему аналітичного оцінювання ефективного управління їх інноваційним розвитком. Надзвичайно актуальним напрямом, як у плані теоретичних досліджень, так і практичного втілення виступає методичний підхід щодо оцінки зазначеного процесу та удосконалення в процесі структурних та динамічних змін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Впродовж останніх років інтерес науковців до методичних засад оцінки ефективного управління

підприємництвом збільшується. Серед розмаїття запропонованих підходів варто відзначити праці Тарасова Г., [1], Пілецька С., Коритько Т. [2], Лизньова А., Кочеткової Ю. [3], Кваленко Н. [4; 6], Ноняк М., Крейдич І., Гудзь О., Прокопенко Н. [5] та ін. Вони ґрунтуються на різноманітних підходах щодо оцінки ефективності управління розвитком промислового підприємства через кількісне обґрунтування існуючого потенціалу підприємства, використання показників фінансового-господарського стану та ефективності, оцінювання інноваційного розвитку тощо. Серед методів економіко-математичного апарату оцінювання найчастіше використовують інтегральний метод, ранговий метод, матричний метод, систему збалансованих показників, метод експертних оцінок, математико-стохастичні методи, методи порівняння та дисконтування, ситуаційне моделювання, метод нечіткої логіки, метод нейронних мереж, VBM-менеджмент тощо.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Основною метою статті є удосконалення методичного підходу щодо оцінки ефективності управління інноваційним розвитком будівельного підприємства у контексті ресурсного потенціалу. Узагальнюючі результати аналізу прикладних методичних підходів щодо оцінки ефективності управління розвитком підприємств на локальному рівні та моделей їх побудови, варто взяти за базис наукові напрацювання нижче зазначених вчених. Так, Г. О. Тарасова [1] розглядає ефективність управління розвитком підприємства через оцінку потенціал підприємства, А. Ю. Лизньова та Ю. Ю. Кочеткова [3] зосереджуються на ефективності управління розвитком підприємства через організацію ресурсного забезпечення та на удосконаленні управління персоналом, Р. З. Вечерковский [4] зазначає, що формування ефективності управління розвитком підприємств необхідно здійснювати на основі кінцевих результатів діяльності підприємства; С. Т. Пілецька та Т. Ю. Коритько – вказують, що вище означену проблему потрібно вирішувати в межах VBM-менеджменту, тобто рекомендують практичне використання критеріїв економічної доданої вартості (EVA – Economic Value Added), що

являє собою модифікацію показника чистого операційного прибутку) для визначення ефективності управління підприємством через приріст (зменшення) рівня капіталізації підприємства [2, с.100-106].

Віддаючи належне надбанням науковців з досліджуваної проблематики, потребує більш глибоко дослідження питання теоретико-методичного обґрунтування та удосконалення підходу щодо оцінки ефективності управління інноваційним розвитком будівельного підприємства у контексті ресурсного потенціалу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Управління інноваційним розвитком будівельного підприємства у контексті ресурсного потенціалу ґрунтується на трьох рівнях зв'язків і відносин, що мали місце в минулому, існуючих у сьогоденні і орієнтованих на розвиток в майбутньому. Нині використовувані методики оцінки ефективності управління інноваційним розвитком будівельного підприємства задовольняють потреби аналітиків лише в частині окремого напрямку управлінської діяльності, а ефективність оцінюється виключно на основі кількісних показників, котрі зазвичай є односторонніми і не сприяють розробці заходів щодо вдосконалення процесів управління та їх якості. Однак, комплексне застосування цих підходів, формує спеціальний механізм проведення такої діагностики, що сприятиме простоті не лише її наукового, але й практичного використання.

Запропонована методичний підхід щодо оцінки ефективності управління інноваційним розвитком будівельного підприємства у контексті його ресурсного потенціалу, включає послідовне втілення чотирьох етапів. Метою діагностики є формування методичних та прикладних напрямів щодо оцінки існуючого стану рівня ефективності управління інноваційним розвитком будівельних підприємств в контексті визначення рівня забезпечення та використання його ресурсного потенціалу. Базові цілі окреслюють основні критерії, що формують уявлення про рівень ефективності управління інноваційним розвитком у процесі виникнення змін. Зазначене сприяло акцентуванню уваги авторів на оцінці ефективності

управління інноваційним розвитком будівельного підприємства через наступні складові:

1) набутий ресурсний потенціал (базовий рівень) – здійснюється оцінка існуючого потенціалу та критеріїв, що його визначають (basic level of efficiency of enterprise development management – далі B);

2) поточний ресурсний потенціал (поточний рівень), тобто на останню звітну дату – здійснюється оцінка наявних ресурсів та їх розподіл за стратегічними напрямками; здійснюється порівняння змін щодо наявного потенціалу; визначаються чинники, що впливають на процеси розвитку та ступінь їх впливу на зміни (current level of efficiency of enterprise development management - далі C);

3) майбутній ресурсний потенціал (стратегічний рівень) – визначаються основні потенційні напрями інноваційного розвитку та здійснюється оптимізація варіантів у співвідношенні до сформованих стратегічних карт (Strategic level of efficiency of enterprise development management – далі S).

При цьому, ефективність інноваційного розвитку та змін на будівельному підприємстві, внаслідок управління цими процесами, дають можливість через функцію часу відобразити якість управління на основі якісного трикомпонентного показника ефективності управління інноваційним розвитком будівельного підприємства та визначити результативність запропонованих заходів підприємства за ступенем раціонального використання ресурсного потенціалу:

$$BCS_R \begin{cases} B \rightarrow \max \\ C \rightarrow \max \\ S \rightarrow \max \end{cases}, \quad (1)$$

де BCS_R - якісний трикомпонентний показник управління інноваційним розвитком підприємства;

B - набутий ресурсний потенціал (базовий рівень);

C - поточний ресурсний потенціал (поточний рівень);

S - майбутній ресурсний потенціал (стратегічний рівень).

При цьому має виконуватись умова збільшення ресурсного потенціалу внаслідок ефективного управління інноваційним розвитком підприємства:

$$B \leq C \leq S. \quad (2)$$

Згідно авторської концепції, діагностика ефективності інноваційним розвитком будівельного підприємства передбачає моделювання його ефективного стратегічного розвитку шляхом обґрунтування визначальної ролі чинника управління ресурсами, витратами та якістю продукції і вплив на фінансові результати та капіталізацію підприємства. Опираючись на наукові доробки, вважаємо, що першочерговими питаннями, що потребують адекватного наукового розв'язання, є: визначення алгоритму діагностики та принципів аналітичного дослідження інноваційного розвитку будівельного підприємства на основі ефективного управління змінами; обґрунтування оцінювальних критеріїв і показників ефективності реалізації бізнес-проектів у контексті управління ними.

В процесі дослідження даного питання акцентовано увагу на наступних складових діагностики розвитку підприємства: на основі зростання якості управління та якості запроваджених бізнес-процесів, зокрема через набутий ресурсний потенціал та можливості планування та прогнозування інноваційного розвитку будівельного підприємства. Це дозволить здійснити комплексну характеристику управління інноваційним розвитком будівельного підприємства, що відображає ступінь використання ресурсного потенціалу, спроможність досягати поставлених стратегічних цілей та здатність до стійкої життєдіяльності у конкурентному ринковому середовищі за допомогою синтетичних (узагальнюючих) показників, що охоплюють різні аспекти управлінської діяльності, а саме: організаційну, виробничу, фінансову, інноваційну, трудову, комерційну.

Варто відзначити, що оцінку ефективності управління інноваційним розвитком будівельного підприємства можна розглядати як з позиції монокритеріального, так полікритеріального підходів. Монокритеріальний

підхід передбачає оптимізацію (максимізацію або мінімізацію) одного з параметрів ефективності розвитку підприємства. При полікритеріальному підході оптимізують кілька параметрів ефективності розвитку підприємства. Деякі параметри можуть бути на допустимому (нормативному) рівні, а інші повинні слідувати до граничних значень максимуму або мінімуму. Полікритеріальний підхід реалізується через розрахунок адаптивного і мультиплікативного критеріїв. Даний підхід не конкретизує параметри, які необхідно буде максимізувати або мінімізувати при оцінці ефективності управління розвитком підприємства, але використання цього підходу дає можливість провести оптимізацію за кількома параметрами [2, с. 101].

Побудова ефективної системи управління інноваційним розвитком будівельного підприємства є основою для якісного нарощування його потенціалу і повинна включати наступні етапи: планування, організацію, моніторинг та, за необхідності, здійснювати подальше корегування принципів, методів, цілей та завдань щодо управління сукупним потенціалом з урахуванням динаміки змін внутрішнього та зовнішнього середовищ.

Загалом ефективність управління інноваційним розвитком будівельного підприємства можна оцінити через співвідношення між поточним та базисним рівнем значення основних показників, а стратегічний результат – на підставі прогнозованих значень показників шляхом використання трендового аналізу, регресійних моделей тощо.

Визначення кількісних значень основних критеріїв оцінки та приведення їх у єдиний вимір передбачає використання комплексу математичних заходів (порівняння з базовим значенням чи нормативним та їх стандартизації). Це дозволить обрахувати інтегральне значення показника ефективності управління розвитком підприємства відповідного рівня (базового, поточного та стратегічного). Якісна сторона ефективного управління розвитком підприємства характеризується динамікою змін обраних показників відносно базового показника та економічною

ефективністю управління інноваційного розвитком будівельного підприємства у стратегічному періоді.

Рівень ефективності управління розвитком підприємства визначається на основі змін кожного показника-індикатора ресурсного потенціалу: зростання рівня ефективності управління інноваційним розвитком будівельного підприємства визначається змінами приросту показників-індикаторів, зокрема: значення показника має бути вищим відносно попереднього періоду (базовий рівень) для рівно направлених показників, і навпаки нижче – для обернено направлених показників. Такий підхід характеризує ефективність управлінських заходів у різних сферах формування потенціалу підприємства, що забезпечує безперервний процес нарощення економічної ефективності суб'єкта господарювання.

Відповідно загальна оцінка ефективності управління інноваційним розвитком будівельного підприємства у контексті використання його потенціалу у поточному періоді та можливості його підвищити в майбутньому, можна трактувати таким чином як зростаючий, стабільний та спадаючий.

Такий підхід дозволяє здійснити оцінку ефективності управління інноваційним розвитком будівельного підприємства, виходячи із комплексної сегментації ресурсного потенціалу (організаційний, фінансовий, виробничий, трудовий, інноваційний, комерційний) на засадах співставлення результату (значення показників) та ефективності (зміни показника).

Для комплексної оцінки необхідною умовою є стандартизація показників та визначення рангу для кожного i -показника в t -періоді.

Розрахунок комплексного показника ефективності управління розвитком промислового підприємства визначається як сума рангів цільових показників в контексті складових потенціалу. Максимальне значення для комплексної оцінки якості приведенного рангу формується в межах інтервалу $[-24; 24]$. Абсолютне значення комплексного показника розраховується за формулою:

$$I_{BCS} = I_{BCS1} + I_{BCS2} + I_{BCS3} + \dots + I_{BCSn}, \quad (3)$$

де, I_{BCS1} , I_{BCS2} , I_{BCS3} , ..., I_{BCSn} – значення індексів приведених рангів для інтегральних значень показників у межах груп потенціалу підприємства.

Для об'єктивного визначення результатів зміни рангів рівня ефективності управління виробничою діяльністю будівельних підприємств в області ресурсозбереження обчислено кількість рівнів, використовуючи модель Стерджеса:

$$K = 1 + 3,032 \lg n, \quad K = 1 + 3,032 \lg(6) = 3,36 \approx 3 \quad (4)$$

де n – чисельність елементів аналізованої сукупності (у нашому випадку – 6 складових потенціалу).

Згідно розрахунків шкала визначення рівня ефективності управління інноваційним розвитком будівельного підприємства матиме три рівні. Ширина інтервалу визначено за наступною формулою:

$$L = \frac{X_{\max} - X_{\min}}{3} = \frac{24 - (-24)}{3} = 16, \quad (5)$$

де, $X_{\max}$, $X_{\min}$ - максимальне та мінімальне значення сукупного рангу.

Останнім етапом діагностики ефективності управління інноваційним розвитком будівельного підприємства є формування стратегічних напрямків підвищення означеної ефективності на основі отриманих результатів та змін, що спричинили до відхилень у процесі управління. На цьому етапі використовується система планових методів для прогнозування майбутніх показників (трендовий аналіз, регресійний метод), що визначають стратегічний рівень ефективності управління інноваційним розвитком будівельного підприємства в контексті використання його потенціалу внаслідок змін та відхилень у процесі стратегічного розвитку підприємства. Якісна сторона планових заходів є основою організації процесу управління і ґрунтується на підготовці і обґрунтуванні конкретних практичних заходів для

підвищення ефективності використання потенціалу будівельного підприємства.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Запропонована система показників, що визначає динамічне нарощення потенціалу будівельного підприємства виступає інструментарієм для його якісного управління. Зазначена система показників містить шість складових, які відтворюють стратегічно важливі аспекти діяльності будівельного підприємства: організаційний, фінансовий, виробничий, комерційний, інноваційний та трудовий.

Отримані результати наукового дослідження засвідчили необхідність розробки комплексної оцінки ефективності управління інноваційним розвитком промислового підприємства задля діагностики стану, тенденцій та визначення факторів, що спричиняють до стабілізаційних та дестабілізаційних змін у інноваційному розвитку конкретного підприємства, його потенціалу у розрізі складових, результативних показників від застосування управлінського інструментарію. Практичне застосування запропонованої методики для діагностики конкретного будівельного підприємства представлятиме предмет подальших наукових досліджень.

Обґрунтовано пропозицію стосовно застосування методичного підходу щодо комплексної оцінки ефективності управління інноваційним розвитком будівельного підприємства у контексті його ресурсного потенціалу, а саме: формування параметрів оцінки ефективності управління інноваційним розвитком будівельного підприємства; визначення показників-критеріїв, що характеризують базовий та поточний рівень ефективності управління інноваційним розвитком будівельного підприємства враховуючи його потенціал; здійснення комплексної діагностики рівня ефективності управління інноваційним розвитком будівельного підприємства; визначення стратегічних напрямів підвищення ефективності управління інноваційним розвитком будівельного підприємства.

Література

1. Тарасова Г. О. Управління розвитком промислових підприємств в умовах економічної нестабільності : автореф. ... докт. екон. наук : 08.00.04 Тернопіль,. 2019. 40 с.
2. Пілецька С. Т., Коритько Т. Ю. Ефективність управління підприємством, підходи та методи щодо її оцінки *Проблеми системного підходу в економіці*. 2018. Вип. 5. С. 100-106. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PSPE_print_2018_5_19.
3. Лизньова А. Ю. Кочеткова Ю. Ю. Оцінювання ефективності організаційної структури управління виробничого підприємства. *Економіка і менеджмент – 2013: перспективи інтеграції і інноваційного розвитку* : праці міжнар. - наук. практ. конф., м. Дніпропетровськ, 24-25 квітня 2014 р. Дніпропетровськ, 2014. Т. 4. С. 60-62.
4. Коваленко Н. В. Управління розвитком промислових підприємств: теорія, методологія та практика: монографія. Львів: Галицька Видавнича Спілка, 2019. 411 с.
5. Ноняк М., Крейдич І., Гудзь О., Прокопенко Н. Управління організаційним розвитком підприємств. Львів : Галицька видавнича спілка, 2021. 220 с.
6. Коваленко Н. В. Методологічні підходи до формування стратегії розвитку підприємства. Конкурентоспроможність підприємств у міжнародному цифровому просторі: монографія/за редакцією Арефєвої О.В. Київ : ФОП Маслаков 2019. 33-39 с.

References

1. Tarasova, H.O. (2019), "Management of the development of industrial enterprises in conditions of economic instability", Abstract of Doctor dissertation, Economy, Ternopil', Ukraine.
2. Pilets'ka, S.T. and Koryt'ko, T.Yu. (2018), "Efficiency of enterprise management, approaches and methods for its assessment", Problemy systemnoho

pidkrodu v ekonomitsi, vol. 5, pp. 100-106, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PSPE_print_2018_5_19 (Accessed 25 Jan 2025).

3. Lyzn'ova, A.Yu. and Kochetkova, Yu.Yu. (2014), “Assessment of the efficiency of the organizational structure of the management of a manufacturing enterprise”, *Ekonomika i menedzhment – 2013: perspektyvy intehtratsii i innovatsijnoho rozvytku: pratsi mizhnar. - nauk. prakt. konf.* [Economics and Management – 2013: prospects for integration and innovative development: proceedings of the international scientific and practical conference], Dnipropetrovs'k, Ukraine, vol. 4, pp. 60-62.

4. Kovalenko, N.V. (2019), *Upravlinnia rozvytkom promyslovykh pidpriemstv: teoriia, metodolohiia ta praktyka* [Management of the development of industrial enterprises: theory, methodology and practice], Halyts'ka Vydavnycha Spilka, L'viv, Ukraine.

5. Noniak, M. Krejdyh, I. and Hudz', O. Prokopenko N. (2021), *Upravlinnia orhanizatsijnym rozvytkom pidpriemstv* [Management of the organizational development of enterprises], Halyts'ka vydavnycha spilka, L'viv, Ukraine.

6. Kovalenko, N.V. (2019), “Methodological approaches to the formation of an enterprise development strategy”, *Konkurentospromozhnist' pidpriemstv u mizhnarodnomu tsyfrovomu prostori* [Competitiveness of enterprises in the international digital space], FOP Maslakov, Kyiv, Ukraine, pp. 33-39.

Стаття надійшла до редакції 03.02.2025 р.